

Tarih Eğitiminde “Kanıt” Kelimesinin Hatalı Kullanımı: Terminolojik Bir İnceleme

The Misuse of the Term 'Evidence' in History Education: A Terminological Examination

Mahmut CESUR¹

¹Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, mahmut.cesur@adalet.gov.tr, (https://orcid.org/0000-0003-2512-0183)

Geliş Tarihi: 18.10.2024

Kabul Tarihi: 25.04.2025

ÖZ

Bu çalışma, *evidence* teriminin Türkçeye "kanıt" olarak çevrilmesinin tarih öğretimi bağlamında kavramsal sorunlara yol açabileceğini tartışmaktadır. İngilizce'de *evidence* kelimesi, olayların anlaşılmasına yardımcı olan çeşitli bilgi ve bulguları ifade ederken, Türkçede "kanıt" kelimesi daha dar ve kesin bir anlama sahiptir. Bu anlamsal fark, özellikle tarih öğretiminde kullanılan birincil ve ikincil kaynakların "kanıt" olarak adlandırılmasının, öğrencilerde bu belgelerin bir olayın kesin ispatı olarak algılanmasına yol açabileceğini düşündürmektedir. Tarihsel belgeler, bir olayın kesinliğini ispatlamak amacıyla değil, o olayın anlaşılmasını sağlamak için kullanılan araçlardır. Bu durum, tarih öğretiminde "kanıt" kelimesinin kullanılmasının pedagojik açıdan bir karmaşaya yol açabileceği anlamına gelir. Makalede, bu terminolojik sorunun tarih eğitimi üzerindeki etkileri analiz edilmekte ve "kanıt" yerine "bulgu", "doküman" ya da "veri" gibi terimlerin kullanılmasının daha uygun olabileceği hipotezi öne sürülmektedir. Özellikle tarih derslerinde kullanılan birincil ve ikincil kaynakların, olayları derinlemesine anlamaya yönelik yardımcı materyaller olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin, bir tarih dersinde kullanılan mektuplar, fotoğraflar ya da gazeteler, olayların detaylarını anlamaya yardımcı olan dokümanlar olarak görülmeli, olayların kesin kanıtı olarak algılanmamalıdır. Bu perspektiften bakıldığında, tarih öğretiminde kullanılan materyallerin "kanıt" değil, bir olayın anlaşılmasına katkıda bulunan kaynaklar olarak değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Ayrıca *evidence* teriminin Türkçede tam olarak karşılığının bulunmaması, tarih öğretiminde yanlış anlamalara yol açabileceği gibi, öğrencilerin tarihsel olayları yanlış yorumlamalarına da neden olabilir. Makale, bu terminolojik sorunu ele alarak, doğru bir çevirinin tarih öğretiminde nasıl daha verimli sonuçlar doğurabileceğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kanıt temelli tarih öğretimi, kanıt, evidence, tarihsel doküman, birincil kaynak, çeviri.

ABSTRACT

This study examines the conceptual issues that arise from translating the term *evidence* into Turkish as "kanıt" in the context of history education. In English, the term *evidence* refers to various information and findings that help explain events, whereas in Turkish, "kanıt" has a more narrow and definitive meaning. This semantic difference may lead students to perceive primary and secondary sources used in history education as definitive proof of an event, which can create misunderstandings. Historical documents are tools that help explain events, rather than being definitive proof of them. The use of "kanıt" in history education may thus result in pedagogical confusion, as it implies a different meaning than what is intended. The paper explores the impact of this terminological issue on history education and proposes that terms such as "finding," "document," or "data" may be more appropriate than "kanıt." It is argued that primary

and secondary sources used in history lessons should be seen as materials that aid in the deeper understanding of events. For example, letters, photographs, or newspapers used in history classes should be regarded as documents that help elucidate historical details rather than being viewed as definitive evidence of an event. From this perspective, the materials used in history education should be treated as sources that contribute to understanding events rather than as "proof" of the events themselves. Moreover, the lack of a precise equivalent for the term *evidence* in Turkish can lead to misunderstandings in history education and potentially cause students to misinterpret historical events. This paper addresses this terminological issue and discusses how an accurate translation could lead to more effective outcomes in history education.

Keywords: Evidence-based history teaching, evidence, proof, historical document, primary source, translation.

GİRİŞ

Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilerin tarihsel olayları daha iyi incelemelerini ve tarihsel kanıtlar üzerinden eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini amaçlayan bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem, öğrencilerin pasif bir şekilde bilgiyi almalarını değil, tarihsel olayları aktif bir şekilde sorgulamalarını ve yorumlamalarını sağlamaktadır. Kanıt temelli tarih öğretimi, özellikle öğrencilerin tarihsel kanıtlara dayalı analiz ve çıkarım yapabilme becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış pedagojik bir yöntemdir (Sağlam & Bilgiç, 2018, s. 62).

Bu öğretim yöntemi, özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru yaygınlık kazanmaya başlamış ve geleneksel ezberci yaklaşımların yerini almıştır (Avcı Akçalı, 2022, s. 239). Kanıt temelli tarih öğretimi, tarih derslerinin daha sorgulayıcı ve interaktif bir hale gelmesine olanak tanırken, öğrencilere birincil ve ikincil kaynakları nasıl kullanacaklarını öğretir. Bu yöntem, öğrencilere sadece tarihsel olayları öğrenmekle kalmayıp, aynı zamanda bu olayları kendi bakış açılarına göre değerlendirme ve yorumlama becerisi kazandırır (Doğan, 2011, s. 160). Bu açıdan bakıldığında, kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilere yalnızca geçmişe yönelik bir bilgi sunmak yerine, onları tarihsel süreçlerin aktif birer katılımcısı haline getirir (Sağlam & Bilgiç, 2018, s. 66).

Türkiye’de kanıt temelli tarih öğretimi üzerine yapılan araştırmalar, bu yöntemin etkili bir öğrenme aracı olduğunu göstermektedir. Sağlam ve Bilgiç’in (2018) araştırmasına göre, ilkokul 4. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda, bu yöntemin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirdiği ve derslere olan ilgiyi artırdığı görülmüştür (s. 67). Ayrıca, Yasin Doğan’ın "Tarih Öğretiminde Kanıtı Sorgulama" adlı çalışmasında, bu yöntemin öğrenciler arasında eleştirel düşünmeyi nasıl teşvik ettiğini ve öğrenmeyi nasıl derinleştirdiğini vurgulamıştır (Doğan, 2011, s. 162). Kanıt Temelli Tarih Öğretimi, öğrencilerin tarihsel olayları daha iyi anlamalarına, tarihsel kanıtları sorgulamalarına ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan etkili bir eğitim yaklaşımıdır. Türkiye’de de bu yöntemin eğitim sisteminde daha geniş bir şekilde kullanılması, öğrencilerin tarihsel bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırabilir ve derslere olan ilgilerini artırabilir (Alabaş, 2007, s. 22).

Ancak, *evidence* kelimesinin Türkçeye "kanıt" olarak doğrudan çevrilmesi, tarih eğitimi terminolojisinde kavramsal bir yanlışlığa işaret etmektedir. İngilizcedeki *evidence* terimi, tarihsel bağlamda daha çok bir olayı anlamak, incelemek ve yorumlamak için kullanılan birincil kaynakları ve bulguları ifade ederken, Türkçedeki "kanıt" kelimesi, bir olayın “kesin ve somut ispatı” anlamına gelmektedir. Bu anlamsal farklılık, özellikle tarih öğretiminde kullanılan belgeler ve kaynakların "kanıt" olarak adlandırılmasının pedagojik açıdan yanlış anlaşılmalara neden olabileceğini düşündürmektedir. Bu makale, tarih öğretiminde "kanıt" kelimesinin kullanımına dair bu terminolojik sorunları ele almakta ve *evidence* teriminin Türkçedeki karşılığının ne olması gerektiğini irdelemeyi amaçlamaktadır.

1. Kanıt Temelli Tarih Öğretiminin Temel Unsurları

Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilerin tarihsel olayları çok yönlü bir şekilde incelemesine olanak tanıyan etkili ve kapsamlı bir öğretim yöntemidir. Bu yaklaşım, yalnızca tarihsel olayları bir bakış açısından değil, farklı açılardan değerlendirme fırsatı sunar. Öğrenciler, tarihsel olayları daha derinlemesine anlamak için birincil ve ikincil kaynaklardan faydalanır. Birincil kaynaklar, tarihi olayların doğrudan içinden gelen belgeler, mektuplar, fotoğraflar ve gazete makaleleri gibi kaynaklardır. İkincil kaynaklar ise, tarihçilerin analizlerini ve yorumlarını içeren eserlerdir. Bu çoklu kaynak kullanımı, öğrencilerin tarihsel olayları farklı perspektiflerden değerlendirmesine yardımcı olur (Koldaş & Pamuk, 2020, s. 6415). Ayrıca, bu süreçte öğrencilerin tarihsel kanıt kullanma becerileri, belgeler aracılığıyla önemli ölçüde gelişmektedir. Kanıt temelli öğretim sayesinde öğrenciler, bir olayı çeşitli kanıtlarla analiz etme yeteneklerini geliştirir (Aytekin, vd., 2022, s. 1056). Bunun yanı sıra, tarihsel belgeler üzerinden yapılan çalışmalar, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Öğrenciler, tarihsel kanıtları sadece yüzeysel bir şekilde öğrenmek yerine, bu kanıtlar üzerinde derinlemesine düşünerek analiz ederler. Bu süreç, tarihsel olayların daha iyi anlaşılmasını ve öğrencilerin yalnızca olayları değil, bu olayların arka planındaki nedenleri ve sonuçları da incelemesine olanak tanır (Dere & Gökçınar, 2020, s. 12). Öğrenciler, bu süreçte sadece olayların görünen yönlerini değil, aynı zamanda olaylara dair çıkarımları da ele alarak tarihsel sorgulama becerilerini geliştirirler. Kanıt temelli öğretim sayesinde öğrenciler, olayları bir tarihinin gözünden değerlendirme şansı bulur. Böylece eleştirel düşünme yetenekleri gelişir ve olayları daha derinlemesine kavrarlar (Kabapınar & Yetiş, 2019, s. 243).

Özellikle öğrencilerin empati becerilerini geliştirmesi açısından da kanıt temelli tarih öğretimi oldukça faydalıdır. Öğrenciler, geçmişte yaşamış insanların perspektiflerini anlamak için belgeler ve dokümanlar üzerinde çalışmalar yaparlar. Bu çalışmalar, onların tarihle duygusal bir bağ kurmalarına yardımcı olur. Öğrenciler, olayları sadece yüzeysel değil, derinlemesine anladıklarında, bu olaylar üzerinde daha farklı ve anlamlı düşünme fırsatına sahip olurlar. Bu da tarih derslerinin yalnızca bir bilgi aktarımı olmaktan çıkarak, öğrencilerin kişisel gelişimine katkıda bulunan bir öğrenme süreci haline gelmesini sağlar (Koldaş & Pamuk, 2020, s. 6416). Aynı zamanda, öğrencilere tarihsel olaylar hakkında kendi yorumlarını yapma özgürlüğü tanıyarak, onların bağımsız düşünme yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olur (Aytekin, vd., 2022, s. 1057).

Bahri Ata (2002) çalışmasında, tarihsel öğretimde kullanılan dokümanların ve birincil kaynakların, tarihsel olayları kavramak açısından ne kadar etkili olduğunu vurgulamıştır. Özellikle birincil kaynakların tarih derslerinde kullanımı, öğrencilere olayları ilk elden deneyimleme şansı sunarak, onların eleştirel düşünme ve sorgulama becerilerini geliştirmektedir. Ata, tarih öğretiminde doküman kullanımının öğrencilerin tarihsel olayları daha derinlemesine kavramalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir (Ata, 2002, s. 82). Bu kaynakların kullanımı, öğrencilerin olaylara tek bir perspektiften değil, farklı açılardan yaklaşımlarını sağlayarak onların daha geniş bir tarihsel bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olur (Alabaş, 2007, s. 67). Aynı zamanda, öğrenciler tarihsel dokümanlarla çalıştıkça, bir olayın farklı yönlerini inceleyebilme ve kendi yorumlarını geliştirme yeteneklerini de güçlendirirler. Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilerin yalnızca tarihsel olayları öğrenmekle kalmayıp, bu olaylar üzerinde derinlemesine düşünme, analiz yapma ve olaylara eleştirel bir gözle bakma becerilerini geliştirmektedir. Öğrenciler, tarihsel dokümanlar ve birincil kaynaklar aracılığıyla geçmiş olayları daha iyi anlamakta ve olaylar hakkında kendi bağımsız görüşlerini oluşturmaktadır. Bu yöntem, onların tarihle olan bağlarını güçlendirmekte ve tarih derslerini daha anlamlı ve etkili kılmaktadır.

1.1. Kanıt Temelli Tarih Öğretiminin Önemi

Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilerin tarihsel olayları sadece ezberlemesini değil, derinlemesine analiz etmesini teşvik eden bir yaklaşımdır. Bu öğretim yöntemi, öğrencilerin

tarihsel bilgiyi içselleştirmelerini sağlar ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilerin tarihsel olayları analiz etme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan bir yaklaşımdır. Bu yöntemde öğrenciler, birincil ve ikincil kaynaklarla çalışarak tarihsel olguları sorgular ve analiz ederler. Kanıt temelli öğretimin sınıf içi uygulamalarda başarıyı artırdığı, bu yöntemin hem öğrenci başarısını hem de öğretmen etkinliğini önemli ölçüde desteklediği çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur. Tarih eğitiminde doküman kullanımına dair yapılan çalışmalarda Işık (2008), Ata (2002), Safran ve Köksal (1998) ile Keleş, Ata ve Köksal (2006), tarih derslerinde klasik yöntemlerin ötesine geçilerek doküman, yazılı ve görsel materyallerin kullanılmasının, öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediği ve başarıyı artırdığı sonucuna varmışlardır. Dere ve Gökçınar (2020), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihsel kanıt kullanımı konusundaki deneyimlerini incelemiş ve bu yöntemin sınıf içi başarıyı nasıl artırdığını tartışmıştır. Araştırmada, tarihsel belgelerin öğrenciler tarafından analiz edilmesiyle onların tarihsel olaylara daha eleştirel ve derinlemesine yaklaştıkları, bu durumun da öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır (Dere & Gökçınar, 2020, s. 1061). Öğrenciler, olayları farklı kaynaklardan öğrenerek, tarihsel olgulara çok yönlü bakış açısı kazandırır (Kabapınar & Yetiş, 2019, s. 240). Bu yöntem, geleneksel ezberci yaklaşımdan uzaklaşarak, öğrencileri aktif öğrenenler haline getirir ve onların tarihsel olaylar üzerinde düşünme ve yorum yapma becerilerini geliştirir. Kanıt temelli tarih öğretimi, öğrencilere tarihsel olayları derinlemesine analiz etme, farklı bakış açılarından yorumlama ve kendi tarihsel çıkarımlarını yapma becerisi kazandıran etkili bir yöntemdir. Bu yöntem, tarih öğretimi daha anlamlı ve kalıcı hale getirir, öğrencilerin eleştirel düşünme ve tarihsel analiz becerilerini geliştirir (Kabapınar & Yetiş, 2019, s. 242; Koldaş & Pamuk, 2020, s. 6415). Bu çalışmalar, kanıt temelli tarih öğretiminin sınıf içi başarıyı artırmada nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin tarihsel belgeler ve kanıtlar üzerinde çalışarak tarihsel olayları daha derinlemesine anlamaları, onların eleştirel düşünme becerilerini geliştirirken, öğrenme süreçlerine daha aktif katılım sağlamalarına olanak tanımaktadır (Wineburg, 2001). Ayrıca, bu yaklaşım öğretmenlerin derslerini daha dinamik ve öğrenci merkezli hale getirmelerine yardımcı olur (Levstik & Barton, 2011).

2. “Evidence” Kelimesinin Hatalı Çevirisi ve “Kanıt”

Bir kelimenin taşıdığı anlam, yalnızca dilin sınırları içinde değil, tarihsel ve kültürel birikimin derinliklerinde de şekillenir. "Kanıt" kelimesi de bu bağlamda, Türkçede güçlü bir tarihsel geçmişe sahip olup, bir olayın doğruluğunu somut verilerle doğrulayan delil anlamında kullanılır (Luggat.com, t.y.). Osmanlı Türkçesi'nde “delil” olarak tanımlanan bu kelime, bir olay ya da olguyu kesin biçimde ispat etme aracı olarak tarihsel süreçte yerini almıştır. Etimolojik olarak Eski Türkçedeki “kanı-” köküne dayanan kelime, “ikna etmek, inandırmak” anlamlarını taşır ve bu kök, kelimenin ispat gücü ile olan ilişkisini daha da pekiştirir (Etimoloji Türkçe, t.y.). Bir başka sözlükte ise etimolojik olarak incelenen, "kanıt" kelimesi, 15. yüzyıldan itibaren “ispat aracı” olarak kullanılmıştır ve Arapça kökenli olmadığı, ancak benzer Arapça terimlerle karıştırılabileceği belirtilmektedir (Nişanyan Sözlük, t.y.). Türkçede “kanıt”, somut delil ve kesinlik vurgusuyla öne çıkarken, İngilizcedeki “evidence” kavramı daha geniş bir anlama sahiptir. "Evidence", yalnızca kesin ispat anlamında değil, aynı zamanda olayların anlaşılmasına yardımcı olan bilgi ve bulgular anlamında da kullanılır. Türk Dil Kurumu ise "kanıt" kelimesini, "Bir olayın ya da olgunun doğruluğunu ya da yanlışlığını ortaya koymaya yarayan şey; delil" olarak tanımlar (TDK, t.y.). Bu tanıma göre, "kanıt" bir olgunun doğruluğunu veya yanlışlığını ispat etmek amacıyla kullanılan kesin ve somut delillerdir. Türkçede "kanıt", bu somut delil ve kesinlik vurgusuyla göze çarpmaktadır. Görüldüğü üzere, "kanıt" kelimesi ise, bir olguyu ispatlamak maksadıyla kullanılır ve sündürülebilecek, esnetilebilecek bir anlamı bulunmamaktadır.

Türkiye’de tarih eğitiminde kullanılan "kanıt temelli tarih öğretimi" terimi, aslında İngilizcedeki “*evidence-based history teaching*” kavramının “doğrudan” çevirisidir. Ancak, İngilizcedeki “evidence” kelimesi, Türkçedeki "kanıt" kelimesinden daha geniş bir anlam

yelpazesine sahiptir. "Evidence" kelimesi, yalnızca bir olayın doğruluğunu ispatlayan somut deliller değil, aynı zamanda "bir olgu ya da olay hakkında bilgi veren her türlü bulgu veya veri" anlamında kullanılmaktadır. Örneğin, Cambridge Sözlükte "evidence" şu şekilde açıklanmaktadır: *"The available body of facts or information indicating whether a belief or proposition is true or valid,"* yani bir inanç veya önerinin doğruluğunu gösteren mevcut "bilgi veya bulgular bütünü" (Cambridge Dictionary, t.y.). Aynı şekilde Oxford English Dictionary'e göre de *evidence* terimi, *"The available body of facts or information indicating whether a belief or proposition is true or valid"* yani, "Bir inancın veya önerinin doğru olup olmadığını gösteren mevcut bilgi ya da bulgular bütünü" olarak tanımlanmaktadır (Oxford English Dictionary, 2024). Görüldüğü üzere "evidence" kelimesi ile Türkçedeki "kanıt" kelimesi kavramsal olarak tam anlamıyla örtüşmemektedir. Tanımlar incelendiğinde, "evidence" kelimesinin, bir olayın kesin ispatı anlamının ötesine geçtiğini ve daha geniş bir bilgi yelpazesi içerdiğini gösterir. Yani "evidence", yalnızca somut delillere değil, aynı zamanda bir hipotez ya da iddiayı destekleyen her türlü bilgiye işaret eder. Bu, bilginin kanıt olmasa bile olayın anlaşılmasına katkıda bulunabileceği anlamına gelir. Örneğin, bir önerinin doğruluğunu ispatlamasa bile, "evidence", o öneri hakkında çıkarımlar yapmamıza ve daha geniş bir perspektiften anlamamıza yardımcı olur. Burada önemli olan, "evidence" kelimesinin sadece somut ve ispatlanmış veriler değil, aynı zamanda "yoruma dayalı verileri" de içermesidir.

Yukarıda anıldığı üzere TDK "kanıt" kelimesini, "Bir olayın ya da olgunun doğruluğunu ya da yanlışlığını ortaya koymaya yarayan şey; delil" şeklinde tanımlamıştır. Haliyle Türkçe'de "kanıt", kesin ve net bir sonuç doğuran veriyi ifade eder. Dolayısıyla, "kanıt" kelimesi, sadece bir olayın ispatına yönelik kullanılan, esnetilemez bir anlam taşır. Oysa İngilizcedeki "evidence", olguların ve olayların kesin olarak ispatlanmasını değil, olayların anlaşılmasına yardımcı olabilecek her türlü bilgiyi ifade eder. Bu durum, evidence kavramının Türkçedeki "kanıt" kelimesiyle birebir örtüşmediğini ortaya koymaktadır. "Kanıt", daha dar ve somut bir anlam taşırken, "evidence" kelimesi esnek ve yorumlamaya dayalı bir anlam yelpazesi sunar. Örneğin, bir önerinin doğruluğunu ispat etmeyen, ancak bu doğruluğu destekleyen bulgular bile "evidence" olarak adlandırılabilirken, "kanıt" kelimesi yalnızca kesin ispatı ifade eder. Bu fark, çeviri sırasında kavramsal hatalara yol açabilir. Türkçede "kanıt" yalnızca somut deliller anlamına gelirken, "evidence" bu anlamı aşan, daha geniş bir bilgi havuzuna işaret eder. Bu fark, özellikle "evidence-based history teaching" (kanıt temelli tarih öğretimi) gibi terimlerde yanlış anlamalara sebep olabilir. Derste bir bulgu üzerinden anlatılabilen tarihsel olaylar, zaten varlığı kesinleşmiş olaylardır. Bu nedenle, "kanıt" kavramı, tarihi olayların yeniden ispatlanması gibi yanlış bir izlenim yaratabilir, en azından kavramsal olarak bunu ifade eder. Ancak, "evidence" kelimesi, bu olaylar hakkında daha fazla bilgi sağlayan her türlü veriyi içerebilir, dolayısıyla daha geniş bir çerçeve sunar ve Türkçede olduğu gibi bir "kanıtlamak" çabası gütmeyiz.

TDK, Osmanlıca sözlük, etimolojik sözlük ve bağımsız sözlüklerin ardından hukuk sözlüğüne de bakmak yerinde olacaktır keza "kanıt", hukuk terminolojisi içerisinde yer alan en önemli kelimelerden biridir. T.C. Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı hukuk sözlüğüne göre "kanıt" şu şekilde tanımlanmaktadır: *"Bir olgunun gerçekliğini veya bir savın doğruluğunu ortaya koymak için kullanılan araç, delil."* (Adalet Bakanlığı, 2024). Bu tanım, kanıtın bir şeyin kesinliğini ispat etmeye yönelik araç olarak kullanıldığını ortaya koyar.

2.1. Cümle Yapıları Üzerinden Örnekler

Aşağıda sunulan çeviri örnekleri, İngilizcedeki "evidence" kelimesinin farklı bağlamlarda nasıl kullanıldığını ve Türkçede tek bir kelimeyle karşılanmasının zorluklarını göstermek için seçilmiştir. Bu örnekler, "evidence" kelimesinin bağlama göre "veri", "bulgu", "gösterge", "belirti", "kaynak" gibi farklı Türkçe karşılıklarla daha doğru ifade edilebileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çeviriler, kelimenin anlamını ve kullanım amacını tam olarak aktarmayı hedeflemektedir.

The evidence from customer feedback indicates that the product is popular"

(Müşteri geri bildirimlerinden elde edilen bulgular, ürünün popüler olduğunu gösteriyor)

Cümlesinde, evidence kelimesi, somut bir kanıttan ziyade müşteri görüşleri gibi çıkarım yapmaya olanak sağlayan verilere işaret eder. Oysa ki Türkçede "kanıt", yalnızca bir olgunun ispatı için kullanılan kesin delilleri ifade eder ve müşteri geri bildirimleri gibi dolaylı veriler "kanıt" olarak görülmez. Bu cümle Türkçe yazılmak durumunda kalınsaydı, evidence kelimesinin karşılığı olarak; veri, bulgu, gösterge gibi kelimelerin daha yerinde olacağı düşünülmektedir. Eğer Türkçede olduğu gibi **kanıt** maksadıyla bir kesinlik ya da ispat kaygısı olsaydı, cümle "**proof**" ile kurulurdu. Ancak burada **kanıt** yok, sadece çıkarıma dayalı bir gösterge sunulmaktadır.

Benzer şekilde,

"The employee's lateness provides evidence of her lack of motivation."

Çalışanın geç kalması, motivasyon eksikliğine **işaret ediyor**

Cümlesinde, çalışanın geç kalması, motivasyon eksikliği hakkında somut bir kanıt sunmaktan ziyade, bu duruma dair bir ipucu ya da işaret olarak kullanılmıştır. Çalışanın motivasyon eksikliği, kesin bir şekilde ispatlanamaz, ancak gözlemlenen davranışlardan çıkarım yapılabilir. Türkçede "kanıt", daha çok somut ve kesin delil anlamına geldiği için burada "işaret" kelimesi, gözlemsel çıkarımı daha iyi yansıtır.

"Her behavior over the past few weeks offers evidence of stress."

"Son birkaç haftadaki davranışları, stres altında olduğuna dair bir gösterge sunuyor."

Burada, kişinin davranışları stresin kesin bir kanıtı olarak görülmemektedir. Ancak bu davranışlar, stres altında olabileceğine dair bir gösterge sunar. "Kanıt", somut ve net bir sonuca işaret ederken, stres gibi psikolojik durumlar kesin kanıtlarla değil, gözlemler ve çıkarımlar yoluyla anlaşılabilir. Dolayısıyla "gösterge" kelimesi, bu gözlemleri daha doğru bir şekilde ifade eder.

Bir başka örnekte,

"The findings from the study provide strong evidence that the intervention was successful."

"Çalışmadan elde edilen bulgular, müdahalenin başarılı olduğuna dair güçlü veriler sunuyor."

Bu cümlede de "evidence", çalışmadan elde edilen bulguların müdahalenin başarılı olduğuna işaret ettiğini gösterir. Burada "evidence", müdahalenin kesinlikle başarılı olduğunu ispatlamaktan ziyade, bu başarıyı destekleyen veriler sunmaktadır. "Evidence", çıkarım yapmamızı sağlayan bilgi ve bulguları kapsar; kesin ispat anlamı taşımaz. "Kanıt" yerine "veriler" ya da "bulgular" kullanmak daha uygun olur, çünkü doğrudan ispat değil, destekleyici bilgi sunulmaktadır. Eğer cümlede "proof" kullanılmış olsaydı, bulgular müdahalenin kesin olarak başarılı olduğunu ispatlardı. Bu durumda cümle şu şekilde olurdu:

"The findings from the study provide **proof** that the intervention was successful."

Bu kullanımda, çalışmadan elde edilen bulgular müdahalenin kesin ve tartışmasız bir şekilde başarılı olduğunu ispat ederdi. Yani burada belirsizlik kalmaz, sonuç kesinleşirdi. "Proof", şüpheyi yer bırakmayan bir ispat sunar. Tıpkı Türkçe "kanıt" kelimesinin karşılığı gibi.

Tarih terminolojisinde "**evidence**" kelimesinin kullanımını gösteren birkaç örnek verelim ve bu kelimenin **kanıt** olarak çevrilmesinin neden her zaman doğru olmayacağını analiz edelim.

"The historian uses written evidence to reconstruct the events of the past."

"Tarihçi, geçmiş olayları yeniden yapılandırmak için yazılı **kaynakları** kullanır."

Bu cümlede "evidence", tarihinin elindeki yazılı belgeleri ve kaynakları ifade eder. Bu belgeler, kesin olarak geçmiş olayları kanıtlamaktan ziyade, o olayları anlamamıza yardımcı olan veriler ve göstergeler sunar. Burada "yazılı veriler" veya "belgeler" demek daha uygun olacaktır

"Archaeological evidence suggests that the city was a major trading hub in ancient times."

"Arkeolojik bulgular, şehrin antik dönemde önemli bir ticaret merkezi olduğunu gösteriyor."

Bu cümledeki "evidence", arkeolojik kazılardan elde edilen kalıntılar ve bulgulara dayanarak yapılmış bir çıkarımı ifade eder. Bu bulgular, şehrin önemli bir ticaret merkezi olduğunu işaret eder, ancak bu durum kesin bir şekilde kanıtlanmaz. Türkçede kanıt olarak çevrilmesi yanlış olur çünkü burada bir çıkarım söz konusudur; "bulgular" kelimesi daha doğru bir seçimdir.

"The letters provide evidence of the political tensions during that era."

Mektuplar, o dönemdeki siyasi gerilimlerin göstergesidir."

Bu örnekte "evidence", mektupların o döneme dair politik gerilimleri anlamamıza yardımcı olan bir veri olarak kullanılmıştır. Burada "kanıt" kelimesi kullanılsa, mektupların siyasi gerilimleri kesin bir şekilde ispatladığı anlamına gelir ki bu doğru olmaz. Mektuplar, yalnızca bir bağlam ve gösterge sunar. Eğer kesinlik kastedilseydi, cümle "proof" ile kurulurdu. Dolayısıyla "gösterge" ya da "belirti" kullanmak daha uygundur

"The visual evidence from the ruins supports the theory of a natural disaster."

"Yıkıntılardan elde edilen görsel bulgular, doğal afet teorisini destekliyor."

Bu cümlede "evidence", yıkıntılardan elde edilen görsellerin bir doğal afet teorisini desteklediğini ifade eder. Ancak bu görseller, kesin bir ispat sunmaz, yalnızca teoriyi destekler. Eğer burada kanıt olarak çevrilseydi, bu görsellerin kesin bir ispat sunduğu anlamına gelirdi. "Bulgular" veya "görseller" demek daha doğru olur. Eğer kesin bir kanıt kastedilseydi, cümle 'proof' ile kurulurdu.

2.2. Doğrudan Çeviri Sorunları ve Sonuçları

Peter Newmark, *"A Textbook of Translation"* adlı eserinde çevirinin "kavramsal olarak"¹ doğru yapılmasının önemi vurgulamıştır. Newmark, çeviri sırasında sadece kelime bazlı değil, "kavramsal anlamları da" dikkate almanın önemini belirtir. Çeviri esnasında yalnızca kelimenin yüzeysel anlamını dikkate almak, metnin orijinal bağlamından uzaklaşmasına ve okuyucunun yanlış anlamalarına yol açabilir (Newmark, 1988, s. 14). Bu bağlamda "kanıt" ve "evidence" kelimeleri arasındaki kavramsal fark, doğru çeviri yapılmadığında tarihsel olayların öğretiminde de yanlış anlamalara neden olabilir.

Mona Baker *"In Other Words"* adlı eserinde, kültürlerarası çeviri farklılıkları ve dilin bağlama dayalı doğası üzerine önemli analizler yaparak "dildeki kavramların her zaman aynı anlamı taşımadığını" ve çeviri sırasında kültürel bağlamın dikkate alınmasının çevirinin başarısı için kritik olduğunu vurgulamıştır. Özellikle "tarihsel ve bilimsel metinlerde, kelimelerin birebir çevirisinin yeterli olmadığını", bu terimlerin metinsel ve kültürel bağlamda yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Baker, 2018, s. 22). Bu nedenle "evidence" kelimesinin

¹ Kavramsal çeviri, bir metnin veya ifadenin temel kavram ve anlamlarını koruyarak, kaynak dilden hedef dile aktarılması sürecini ifade eder. Bu yaklaşımda, kelime kelime çeviri yerine, metnin altında yatan fikirler ve kavramlar dikkate alınır. Böylece, hedef dildeki okuyucuya aynı anlam ve etkiyi iletme amaçlanır. Detaylı bilgi için bkz. Munday, Jeremy. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications* (4. baskı). Routledge.

"kanıt" olarak çevrilmesi, Türkçe konuşan okuyucuların zihninde olayların kesin olarak ispatlandığı izlenimini yaratabilir, oysa İngilizce metinde kastedilen yalnızca olaya dair bilgi sağlayan veriler olabilir.

Buradaki önemli ayrımın yapılmaması, tarih öğretiminde sunulan materyallerin "o tarihi olayı kanıtladığı" gibi bir algıya yol açabilir. Halbuki o olay zaten kanıtlanmıştır; tarihsel gerçeklik olarak yaşanmıştır. Örneğin Çanakkale Savaşı'nda kullanılan bir mermi, bu savaşın kanıtı değildir; zaten kanıtlı ve kesin olan bir muharebeden geriye kalan bir bulgudur. Eğer "kanıt" terimini kullanırsak, olayın varlığını ispat ediyormuş gibi bir yanlış anlam yaratabiliriz. Oysa burada kullanılması gereken terim "belge", "bulgu" veya "veri" olabilir. Tarih eğitimi bağlamında, bu kavramsal anlam farklılıklarının göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir; aksi takdirde öğrenciler, tarihsel olayların bilimsel bir ispat sürecine tabi tutuluyormuş gibi yanlış bir algı geliştirebilir.

Anlaşıldığı üzere, "evidence" kelimesinin "kanıt" olarak doğrudan çevrilmesi, kavramsal çeviri yerine doğrudan çeviri yapılmasından kaynaklanan bir anlamsal soruna işaret etmektedir. Bu yaklaşım, kelimelerin yüzeysel anlamlarını aktarırken, kavramların kültürel ve bağlamsal derinliğini yeterince yansıtmamaktadır. "Evidence" teriminin "kanıt" olarak çevrilmesi, tarih eğitimi alanında orijinal dilinde ima edilen "bilgi sağlayan veri" anlamını tam olarak karşılamamakta ve Türkçe okuyucular için "kesin ispat" gibi yanıltıcı bir anlam çağrışımı yapabilmektedir.

2.3. Kanıt ve Karine İlişkisi: Yanlış Anlam Üzerine Bir Vurgu

Kanıt temelli tarih öğretimi, tarih derslerinde öğrencilere sunulan materyalleri "kanıt" olarak tanıtırken, aslında farkında olmadan "karine" anlamına yakın bir kullanım yaratmaktadır. Karine, Türk Dil Kurumu'na göre "*Bir olgunun varlığı ya da yokluğu hakkında hüküm vermeye yarayan belirti veya ipucu*" anlamına gelir (TDK, 2024). Hukuki terim olarak karine, olayların olağan akışına ve deneyime dayanan çıkarımlar yapmamıza olanak tanır (Adalet Bakanlığı, 2024). Sosyal Bilimler Sözlüğü'ne göre ise karine, "*Bir olaya ya da duruma dair çıkarım yapmamızı sağlayan, somut delil olmasa da ipuçları sağlayan belirtiler*" olarak tanımlanır (Sosyal Bilimler Vakfı, 2024).

Mevcut tarih eğitimi pratiğinde, "kanıt" terimi bu karine kelimesi ile eşdeğer kullanılmakta ve bu da kavramsal bir hata yaratmaktadır. Tarihsel olayların kesinliği sorgulanamaz; Çanakkale Savaşı gibi olaylar tarihsel gerçeklerdir ve bu tür olayların ispatı gereksizdir. Ancak sınıfta sunulan materyaller (örneğin Çanakkale Savaşı'ndan kalan mühimmat), savaşı "kanıtlamak" amacıyla değil, savaşın nasıl gerçekleştiğini anlamamıza yardımcı olan ipuçları ve işaretler (karine) olarak görülmelidir. "Kanıt temelli tarih öğretimi" başlığındaki kanıt kullanımı, aslında tarihte kesinliği zaten bilinen olayları yeniden kanıtlama amacı taşır gibi algılanmakta ya da en azından kavramsal olarak öyle görünmektedir. Oysa ki mevcut kullanım, farkında olmadan "karine" anlamına yaklaşıyor ancak kavramsal olayların kesinliğini yeniden ispat etmeye yönelik bir anlama bürünüyor. Tarih öğretiminde kullanılan materyallerin olayları ispatlayan "kanıtlar" olduğu vurgusu, öğrencilerin, bu olayların gerçekliğinin hâlâ sorgulanması gerektiğini düşünmesine yol açabilir. Oysa tarih öğretiminde amaç, olayların gerçekliğini kanıtlamak değil, bu olayların nasıl ve neden meydana geldiğini anlamaya yardımcı olmaktır. Kanıt kelimesinin mevcut kullanımında yaratılan bu yanlışlık, tarihsel olayların zaten bilinen gerçekliğini yeniden sorgulamaya açar ve öğrencilerin bu materyalleri olayların ispatı olarak algılamasına neden olabilir. Tarihsel olayların gerçekliği tartışılmaz; bu materyaller sadece olayların daha iyi anlaşılmasını sağlayan araçlardır. Haliyle bu durum ciddi kavramsal sorunlar yaratabilir. Tarihsel olayların gerçekliği zaten kanıtlanmıştır; bu olaylarla ilgili sunulan belgeler veya nesneler, olayları kanıtlamaz, yalnızca olayların nasıl gerçekleştiğine dair bilgi sunar. Bu önemli ayrım, tarih eğitiminin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi açısından öneme sahiptir.

3. Sınıf İçi Örnekler

Kanıt kelimesinin bu bağlamda kullanılması, olayların kesinliğini yeniden sorgulayan bir duruma yol açar ki bu, tarihin doğasına aykırıdır. Peki, bu hata tarih sınıflarında nasıl ortaya çıkar? Makalelerde verilen sınıf içi örnekler üzerinden bu sorunu daha derinlemesine inceleyelim.

Keith Barton'un (2018) "Historical Sources in the Classroom" başlıklı çalışmasında, evidence kavramı, tarihsel olayları anlamaya yönelik bir araç olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, tarihsel kaynaklar sınıfta kullanıldığında olayların “kesinliğini ispatlamak için değil”, öğrencilerin olayları çok yönlü bir şekilde anlamalarını sağlamak amacıyla kullanılır. Örneğin, Barton (2018) çalışmasında, İkinci Dünya Savaşı dönemi gazetelerinden elde edilen makaleler, savaşın nasıl sunulduğunu ve halkın o dönemde nasıl bilgilendirildiğini anlamaya yardımcı olan “evidence” olarak kullanılır (Barton, 2018, s. 2). Bu gazeteler savaş ispatlamak amacıyla değil, savaşın farklı açılardan nasıl yorumlandığını göstermek için bir araç olarak kullanılır. Öğrenciler bu belgeleri inceleyerek o dönemde halkın nasıl bilgilendirildiğini, medyanın olayları nasıl yansıttığını ve bu yansımaların toplumsal algıları nasıl şekillendirdiğini sorgularlar. Evidence kavramı, burada olayların ispatı değil, olayların anlaşılmasını sağlayan bir veri olarak işlev görmektedir. Benzer şekilde, 2006 yılında yapılan bir çalışmada da evidence terimi, sınıf içinde öğrencilerin tarihsel olayları analiz etmek için kullandıkları bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Bu makalede tarihsel kaynakların, öğrencilerin tarihsel gerçekliği daha derinlemesine anlamalarına olanak tanıyan bir araç olarak nasıl kullanıldığı vurgulanmaktadır (Felten vd., 2006, s. 16). Tarih öğretiminde evidence, olayların ispatı değil, olayları sorgulamak ve derinlemesine anlamak için kullanılan veriler anlamına gelir. Örneğin, öğrenciler bir savaş hakkında farklı kişilerin mektuplarını incelediklerinde, bu mektuplar savaşın ispatı olarak değil, savaşa dair farklı kişisel deneyimleri anlamak için evidence olarak kullanılır. Bu kullanım, öğrencilerin olayları tek bir perspektiften değil, farklı perspektiflerden incelemelerini sağlar. Dolayısıyla, evidence terimi tarih eğitimi bağlamında çok yönlü düşünmeyi destekleyen bir kavramdır. Dere ve Gökçınar (2020) ise, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarihsel kanıt kullanımına yönelik algılarını inceleyen bir çalışmadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının başlangıçta internet kaynaklarını daha güvenilir buldukları, ancak tarihsel belgelerle çalışmaya başladıkça birincil kaynaklara ve dönemselsel belgelere daha fazla önem verdikleri belirtilmektedir. Burada evidence terimi, öğrencilerin tarihsel olayları ezberlemek yerine, bu olaylar üzerinde sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmelerini sağlayan araçlar olarak kullanılır (Dere & Gökçınar, 2020, s. 7). Sınıf içi uygulamalarda, öğrenciler tarihsel olayları anı mektupları, günlükler ve belgeler üzerinden öğrenirler ve bu belgeler öğrenciler için olayın ispatı olarak değil, olay hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlayan araçlar olarak işlev görür.

İngilizce dilinde yazılmış makalelerde gözlemleneceği üzere, evidence terimi, öğrencilere olayların farklı boyutlarını anlamalarını sağlamak için kullanılan “araçlar” olarak işlev görür. Olayların ispatı için değil, olaylar hakkında derinlemesine bilgi edinmek ve sorgulayıcı bir öğrenme süreci geliştirmek amacıyla kullanılır. Bu bağlamda, evidence terimi sınıfta öğrencilerin farklı bakış açılarını anlamalarını, tarihsel olayları çok yönlü değerlendirmelerini ve tarihsel kaynakları eleştirel bir şekilde sorgulamalarını sağlar.

3.1. Akademik Makaleler Üzerinden İncelemeler

Aşağıda incelenmiş olan Türkçe makaleler, yetkin ve bilimsel açıdan yüksek kalitede çalışmalar olup, bu sebeple hem faydalanılmış hem de atıf yapılmıştır. Bu çalışmalarda, "kanıt" kelimesinin kullanımı ayrıntılı şekilde irdelenmiş ve tartışılmıştır. "Kanıt" kelimesinin yanlış ya da yetersiz bir şekilde kullanıldığı hipotezi, burada ele alınan makalelerin genel bilimsel kalitesi ve yeterliliğiyle ilgili bir eleştiri değildir. Aksine, bu hipotez, tarih öğretiminde kullanılan terminolojiye dair bir sorgulama olup, makalelerin içeriğindeki bilimsel değerden bağımsız olarak değerlendirilmiştir.

Koldaş ve Pamuk (2020) çalışmalarında, Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında kullanılan birinci ve ikinci el kaynakların öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirmede nasıl etkili olduğunu tartışmaktadır. Bu ders kitabında, birinci elden kaynaklar sınırlı sayıda olsa da tarihsel belgeler aracılığıyla öğrencilere sorgulama ve analiz yapma imkânı sunulmuştur. Bu da sınıf içi başarıyı artırmada önemli bir rol oynamıştır (Koldaş & Pamuk, 2020, s. 6417). Ancak çalışmada sık sık “kanıtlar/kaynaklar” şeklinde kullanım yapılmış olması dikkat çekmektedir. Bu kullanım, “kanıt” kelimesinin tarih öğretimi bağlamında yetersiz veya tam anlamıyla karşılık bulamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin, Çanakkale Savaşı gibi tarihsel bir olayın “kanıtını” bir ders kitabında aramak mümkün değildir, olay zaten kanıtlı ve kesindir. Tarihsel bir olayın “kanıtı”, bilimsel ya da hukuksal bağlamda somut bir ispatı ifade eder, ancak böyle büyük bir olayın kanıtlarını sınıf ortamında göstermek ya da bir kitaba sığdırmak imkansızdır. Bunun yerine, tarih ders kitaplarında sunulanlar, bu olaylarla ilgili birincil kaynakların görüntüleri, savaş dönemi belgeleri, haritalar, mektuplar ya da fotoğraflar gibi “materyallerdir”. Bu materyaller, doğrudan olayın ispatı niteliğinde değildir, fakat öğrencilerin o döneme dair daha geniş bir perspektif kazanmalarını sağlayan “kaynaklar” ve “dokümanlar” olarak işlev görür.

Kabapınar ve Yetiş (2019), kanıt temelli tarih öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme ve tarihsel sorgulama becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Bu çalışma, öğrencilerin tarihsel kanıtlarla doğrudan etkileşime girmeleri sayesinde sınıf içi etkinliklere daha fazla katılım gösterdiğini ve öğrenme süreçlerinin daha verimli hale geldiğini göstermektedir (Kabapınar & Yetiş, 2019, s. 238). Söz konusu çalışmada "Kanıt Temelli Tarih Öğretim Tanıtım Sürecinde Kullanılan İngiliz Tarih Ders Kitabından Sayfalar" başlığı altında gazete sayfaları yer verilmiştir. İngilizce *evidence* terimini karşılayan bu belgeler, Türkçeye çevrildiğinde "kanıt" olarak tanımlansa da aslında neyi kanıtladıkları sorusu belirsizdir. Bu belgeler, olayların doğruluğunu ispatlayan somut kanıtlar olmaktan ziyade, tarihsel olaylara dair birincil kaynaklardan alınmış görseller veya dokümanlar olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, bu tür materyaller tarihsel bir olayı ispatlamaktan çok, o olayı daha iyi anlamaya yarayan dokümanlar ve birincil kaynaklara ait fotoğraflardır.

Aytekin, Sağlam Tekir ve Aktın (2022) çalışmasında yer alan "27 Haziran 1928 Milliyet Gazetesi" ve "24 Eylül 1928 İkdâm Gazetesi" gibi tarihî belgeler "kanıt" olarak adlandırılmakta, ancak bu belgelerin gerçekte bir olayın ispatı niteliğinde olmadığını gözlemlenmektedir. İngilizce yazılıysa *evidence* olarak geçebilecek bu belgeler, Türkçeye çevrildiğinde "kanıt" olarak adlandırılrsa da bu belgeler olayın kanıtını sunmaktan ziyade, tarihsel olayları anlamayı ve yorumlamayı sağlayan kaynaklardır. Gazeteler, ilgili döneme dair belgeler veya dokümanlar olarak işlev görmektedir; dolayısıyla olayın kendisini kanıtlamaktan çok, öğrencilere olayın nasıl yorumlandığını göstermektedir.

Örneğin, 27 Haziran 1928 tarihli Milliyet Gazetesi üzerinden gerçekleştirilen diyaloglar, öğrencilere dönemin dil devrimi hakkında bilgi verirken, bu gazetenin olayın “kanıtı değil, bir doküman ya da bulgu olarak kullanıldığını” göstermektedir. Öğrenciler bu gazeteyi analiz ederken, gazetenin iki alfabe ile yazılmış olmasının harf inkılabını desteklediği çıkarımını yapmıştır. Ancak, bu gazete harf inkılabını ispatlamamaktadır; yalnızca inkılap hakkında dönemin birincil kaynağıdır. Bu tür materyaller, tarih öğretiminde "kanıt" kelimesinin yerine "doküman", "birincil kaynak" ya da "veri" gibi terimlerin daha doğru olduğunu ortaya koymaktadır. Kanıt, bir olayın kesin ispatını gerektirirken, burada sunulan belgeler sadece olayın yorumlanması ve kavranması için kullanılan kaynaklardır.

Doğan ve Kabapınar'ın (2010) çalışmasında da benzer bir anlayış görülmektedir. Çalışmada "*The evidence-based teaching approach requires students to find, evaluate and analyse information related to the historical events so as to develop historical thinking and reasoning*" (s. 4677) ifadesi kullanılmıştır. Bu cümlelerin Türkçe karşılığı "Kanıt temelli öğretim yaklaşımı, öğrencilerin tarihsel düşünme ve muhakeme becerilerini geliştirmek için tarihsel

olaylara ilişkin bilgileri bulmasını, değerlendirmesini ve analiz etmesini gerektirir" şeklinde çevrilebilir. Ancak dikkat edilirse, burada "evidence" kelimesi kesin bir ispat anlamında değil, öğrencilerin "bulma", "değerlendirme" ve "analiz etme" süreçlerine tabi tuttıkları bilgiler şeklinde kullanılmıştır. Türkçede "kanıt" kelimesi netlik ve kesinlik içerirken, buradaki "evidence" daha çok üzerinde çalışılacak ham veri veya "bulgu" niteliğindedir.

Benzer şekilde, aynı çalışmada (Doğan & Kabapınar, 2010) "*The use of evidences in history textbooks may give students an opportunity; to gain more and detailed information about historical events; to gain an insight into the existence of different viewpoints...*" (s. 4678) ifadesini kullanmışlardır. Türkçeye "Tarih ders kitaplarında kanıtların kullanımı, öğrencilere tarihsel olaylar hakkında daha fazla ve detaylı bilgi edinme; farklı bakış açılarının varlığına dair anlayış kazanma... fırsatı verebilir" şeklinde çevrilebilecek bu ifadede, "evidences" çoğul olarak kullanılmış ve "farklı bakış açıları" ile ilişkilendirilmiştir. Eğer burada kastedilen kesin bir ispat olsaydı, farklı bakış açılarından söz edilmezdi çünkü kanıt tek ve kesin bir gerçeği işaret eder. Oysa burada "evidence" kavramı, farklı yorumlara açık, çeşitli perspektiflerden değerlendirilebilen *veriler* anlamında kullanılmıştır.

Yine aynı çalışmada "*The written and illustrative evidences are the tools that allow students to take part in the interpretation process of historical investigation*" (s. 4677) ifadesi yer almaktadır. Türkçeye "Yazılı ve görsel kanıtlar, öğrencilerin tarihsel araştırmanın yorumlama sürecine katılmalarını sağlayan araçlardır" şeklinde çevrilebilecek bu cümlede, "evidences" kelimesi "*interpretation process*" (yorumlama süreci) ile ilişkilendirilmiştir. Eğer bunlar kesin kanıtlar olsaydı, yorumlama sürecine gerek kalmazdı. Demek ki burada "evidence" kelimesi, üzerinde yorum yapılması, çıkarımda bulunulması gereken "tarihsel materyaller" anlamında kullanılmıştır. Türkçede "kanıt" kelimesi bu yorumlama sürecini içermez; kesin ve nettir.

Deveci Bozkuş ve Ayantaş'ın (2023) editörlüğünü yaptıkları "*Kanıt Temelli Tarih Öğretimi*" adlı kitabın önsözünde de benzer bir terminolojik yaklaşım görülmektedir. Kitapta "*Öğrenciler kanıtları kullandıkça, ders kitaplarını yalnızca bir tarihsel yorum olarak ve yazarını gerçeğin bir tedarikçisi olarak değil, kanıtların bir yorumcusu olarak görmeye başlar*" (Deveci Bozkuş & Ayantaş, 2023, s. iv) ifadesi yer almaktadır. Burada "kanıtların yorumcusu" ifadesi dikkat çekicidir. Kanıt, eğer kesin ve tartışmasız bir ispat niteliğinde ise, nasıl yorumlanabilir? Burada "kanıt" olarak adlandırılan şey, aslında yoruma açık tarihsel materyallerdir. Aynı önsözde "*Geçmişte yaşanan olaylara katılmış ya da tanık olmuş kişilerin oluşturduğu günlükler, mektuplar, çizimler, anılar gibi belgeler bize en iyi yazılmış makalenin ya da kitabın aktaramayacağı şeyler anlatır*" ifadesi de yer almaktadır. Bu cümlede kanıt olarak adlandırılan materyaller (günlükler, mektuplar, çizimler, anılar) "belgeler" olarak tanımlanmıştır. Bu da, Türkçe tarih eğitimi literatüründe "kanıt" olarak adlandırılan materyallerin aslında tarihsel belgeler ve dokümanlar olduğunu, kesin ispat niteliğinde olmadığını göstermektedir. Zaten kanıtlanmış, doğruluğu kesin ve tartışmasız bir olayın buluntuları o olayın kanıtı olamaz; çünkü olay zaten kanıtlı ve kesindir. Bu buluntular, olayı kanıtlamaktan ziyade, olaya dair farklı bakış açıları ve yorumlar sağlayan tarihsel materyaller niteliğindedir.

Bahri Ata (2002), makalesinde "kanıt" kelimesi yerine sıklıkla "birincil kaynak" ya da yerine göre "doküman" ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Ata, tarih öğretiminde kullanılan belgelerin, doğrudan bir olayın ispatı olmaktan ziyade, tarihsel olayları anlamaya ve yorumlamaya yardımcı olan araçlar olduğunu vurgulamıştır. Bu belgeler, geçmişe dair bilgi sağlayan birincil kaynaklar olarak öğrencilere sunulmakta ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmede etkili olmaktadır. Ata'nın "kanıt" yerine "birincil kaynak" demeyi tercih etmesi, bu tür belgelerin olayın kesin bir kanıtı olmadığı, ancak olayın daha iyi kavranmasını sağlayan bilgiler sunduğu fikrine dayanır. Böylece, belgelerin eğitsel bağlamda kullanımına dair daha doğru bir terminoloji kullanmayı amaçlamıştır.

Bahri Ata (2002), "doküman" terimini tanımlarken, “geçmiş olaylara tanık olmuş ya da katılmış kişiler tarafından oluşturulan raporlar, günlükler, konuşmalar, fotoğraflar, mektuplar, çizimler, hatıralar ve haritalar gibi belgelerin doküman olarak değerlendirildiğini” belirtmiştir (Ata, 2002, s. 80). Dokümanların hem yazılı hem de görsel olabileceğini vurgulayan Ata, çalışmasında yalnızca yazılı doküman niteliğindeki birincil kaynaklara odaklandığını ifade etmiştir. Bu bağlamda, Aytekin, Sağlam Tekir ve Aktın’ın (2022) çalışmasında yer alan "27 Haziran 1928 Milliyet Gazetesi" ve "24 Eylül 1928 İkdâm Gazetesi" gibi tarihî belgeler, bir tarihsel olayın doğrudan ispatı olarak değil, tarihsel olayları anlamak ve yorumlamak için kullanılan birincil kaynaklar, yani “dokümanlar” olarak addetmek daha doğru olmayacak mıdır? Keza bu gazeteler, bir olayın kanıtı niteliğinde olmayıp, tarihsel bağlamda olayların nasıl yorumlandığını gösteren dokümanlar olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla, Ata’nın tanımına göre, bu gazeteler kanıt değil, tarihsel bilgi sunan “dokümanlardır”. Ancak doküman kelimesi anılan tanımı sebebiyle “belirli materyalleri” karşılarsa da anılan her bir materyali karşılaması mümkün değildir. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı’ndan kalma bir tüfek doküman değildir. Ancak kanıt olduğunu söylemek de mümkün değildir. Bu durumda “Kanıt” kelimesinin alternatifleri üzerine tartışmak doğru olacaktır.

3.2. Alternatif Kullanım Önerileri

Yukarıda tartışıldığı üzere evidence kelimesinin Türkçeye “kanıt” olarak çevrilmesi tam olarak doğru bir karşılık oluşturmamaktadır. Evidence terimi, İngilizcede yalnızca bir olayın ispatına hizmet eden dar bir çerçeveden çok, o olaya dair kapsamlı bir anlayış sunan, tarihsel sorgulama ve derinlemesine analizlere zemin hazırlayan geniş bir kavramsal derinlik barındırır. Ayrıca, kanıt gerektirmeyen durumlarda ya da kanıt niteliği taşımayan bulgular dahi, olguların daha iyi anlaşılmasını sağlayan önemli veriler olarak evidence kapsamına girebilir. Oysaki kanıt kelimesi Türkçede daha kesin bir anlam taşır. Tarih eğitiminde tarihsel olayların “yeniden ispatlanması gerekmediği için” veya kanıt adı altında sunulan materyaller ilgili olayın kanıtı olmadığı için, bu kullanım hatalı olabilir.

Evidence kelimesini tam olarak karşılamak için tek bir kelimenin yeterli olmayacağı vurgulanmalıdır. Yerine göre “bulgu,” “buluntu,” “kalıntı,” “doküman,” “materyal,” “kaynak” ve pek çok terim kullanılabilir. Ancak her kelimenin kendine özgü sınırları ve kullanım alanları vardır. Örneğin:

- Kaynak kelimesi kimi kullanımlarda doğru olacaktır. Ancak tek başına kullanımı mümkün değildir, çünkü akademik içerik oluştururken faydalanan eserler de “kaynak” olarak adlandırılır ve bu kelimenin ilk çağrışımı bu olacaktır. Dolayısıyla, sadece “kaynak” kelimesi tarihsel kanıt anlamını taşımada yetersiz kalır.
- Materyal kelimesi de zaman zaman doğru kullanımlar verecektir. Ancak o da tek başına yeterli olmaz çünkü bir dersin işlenmesini sağlayan her türlü araç ve gereç de materyal olarak adlandırılır. Bu nedenle tarihsel olayları anlamaya yönelik örneğin kalıntı ve dokümanlara “materyal” demek yanılgıya neden olabilir.
- Buluntu ve kalıntı kelimeleri ise daha çok arkeoloji ve kazıbilim alanlarında tercih edilir. Örneğin, bir gazete sayfasına buluntu demek uygun olmayacaktır, çünkü bu terim genellikle fiziki ve arkeolojik nesneler için kullanılır. İkinci dünya savaşından kalan bir şarapnel parçası elbette bir kalıntıdır; dönemin silah teknolojisi hakkında bilgi verebilir. Ancak dönemin kaotik durumunu aktaran ilgili tarihe ait bir gazete sayfasına kalıntı demek doğru olmayacaktır.

Anılan kelimeler doğru yerlerde kullanıldığında “evidence” ile anlatılmak istenen anlama en yakın kullanımı vermektedir. Ancak tek ve kapsayıcı bir kelimedenden söz etmek için bu kelimelerin ötesine bakmak gerekir.

Bulgu kelimesi, evidence'ın Türkçeye en yakın karşılığıdır, ancak o da mutlak ve tek doğru değildir. Bulgu kelimesi, olayların doğruluğunu kanıtlamaktan ziyade, olayların anlaşılmasına yardımcı olan bilgi ve veriler olarak işlev görür. Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre, bulgu şu şekilde tanımlanır: "Bir olayın ya da durumun açıklanmasına yarayan veri veya işaret" (Türk Dil Kurumu, t.y.). Örneğin, tarih derslerinde kullanılan bir gazete sayfası, bir savaşın varlığını ispat etmek amacıyla değil, o dönemde savaşın nasıl algılandığını ve yansıtıldığını anlamaya yardımcı olan bir bulgu olarak değerlendirilir. Benzer şekilde, bir savaş alanından çıkarılan mermiler de bir savaşın kanıtı değil, savaşın nasıl cereyan ettiğini anlamaya yardımcı olan bulgular olarak görülebilir. Bu terimin genişliği, pek çok veri ve dokümanın olayları anlamaya yönelik bir araç olarak kullanılabilmesini gösterir. Örneğin, arkeolojik bir kazıda bulunan kalıntılar ya da Osmanlı döneminden kalma bir ferman, tarihsel olayları anlamamıza yardımcı olan bulgular olarak değerlendirilebilir. Aynı şekilde, bir fotoğraf ya da mektup da olayın birincil kaynağı olarak tarihsel süreci anlamamıza katkıda bulunan bir bulgudur. Bu nedenle, bulgu kelimesi kapsayıcı bir kullanıma sahiptir ve doğruya en yakın terim olduğu düşünülmektedir. Kapsayıcılık bakımından da bu tanım, evidence teriminin anlam genişliğiyle örtüşmekte ve tarihsel olayların derinlemesine anlaşılmasına yardımcı olacak veriler olarak kullanılmasına imkan vermektedir. Ancak "bulgu" kelimesinin de tek başına kullanımı her zaman mümkün olmayabilir ve bazı durumlarda yetersiz kalabilir. Öncelikle, "bulgu" terimi sadece tarihsel araştırmalarda değil, bilimsel, tıbbi veya adli araştırmalarda da kullanıldığından bağlam belirsizliğine yol açabilir. Örneğin, "Araştırmacılar yeni bulgular elde etti" cümlesi, tarihsel bir keşiften bahsediyor olabileceği gibi, bir laboratuvar deneyinin sonuçlarına da atıfta bulunuyor olabilir. Bu nedenle, sadece "bulgu" kelimesini kullanmak, tarihsel bağlamı net bir şekilde ortaya koymayabilir. Diğer yandan, "bulgu" kelimesi genellikle somut, fiziksel nesneleri çağırır. Ancak tarihsel "evidence" kavramı, yazılı belgeler, sözlü tarih kayıtları veya istatistiksel veriler gibi soyut bilgileri de kapsar. Örneğin, bir dönemin ekonomik durumunu gösteren istatistikler için "bulgu" demek, kelimenin anlamını zorlamak olabilir. Ayrıca, "evidence" kelimesi sadece bir şeyin varlığını gösteren bir işaret değil, aynı zamanda bir olayın veya durumun nasıl ve neden gerçekleştiğini anlamaya yardımcı olan bir araç olarak da kullanılır. "Bulgu" kelimesi bu derinliği her zaman tam olarak yansıtmayabilir. Tarih bilimi arkeoloji, sosyoloji, antropoloji gibi farklı disiplinlerden yararlanır. Her disiplinin kendi terminolojisi vardır ve "bulgu" kelimesi bu disiplinler arası yaklaşımı tam olarak yansıtmayabilir. Bu nedenlerle, "evidence" kavramını Türkçeye aktarırken, bağlama göre "tarihsel bulgu", "tarihsel kaynak", "tarihsel veri" gibi daha spesifik terimler kullanmak veya gerektiğinde açıklayıcı ifadeler eklemek daha doğru olabilir. Örneğin, "II. Dünya Savaşı'na ait bir mektup, dönemin sosyal koşullarını anlamamıza yardımcı olan tarihsel bir bulgudur" şeklinde bir kullanım, hem "bulgu" kelimesinin tarihsel bağlamını netleştirir hem de bu bulgunun işlevini açıklar.

SONUÇ

Bu araştırma, dilbilimsel ve terminolojik bir sorunsal tarih eğitimi perspektifinden ele almaktadır. Tarihsel bilginin aktarılması ve tarihsel materyallerin yorumlanması sürecinde, kelimelerin taşıdığı anlamsal farklılıkların öğrenme sürecine etkisi önemlidir. Akademik çalışmalarda, kelimenin kullanıldığı bağlam ve kavramın işlevsel anlamı büyük önem taşır. Dolayısıyla bu çalışma, genel çeviri yöntemlerinin yetersiz kaldığı noktalarda, disiplinler arası bir yaklaşımla daha uygun karşılıkların bulunmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bundan hareketle **evidence** kelimesinin Türkçeye "kanıt" olarak çevrilmesinin tarih öğretimi bağlamında kavramsal sorunlara yol açabileceği tartışılmıştır. İngilizcedeki **evidence** terimi, sadece bir olayın doğruluğunu ispatlayan somut delillerden ibaret olmayıp, olayların daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayan bulgular, dokümanlar ve çeşitli veriler de içermektedir. Ancak, Türkçedeki "kanıt" kelimesi, kesin bir anlam taşıdığından, tarihsel olayların yeniden

ispatlanması gerektiği gibi bir algı yaratabilmektedir. Oysaki tarih eğitiminde kullanılan belgeler, bir olayı ispat etmekten ziyade, o olayı anlamaya yardımcı olan araçlar olarak işlev görmektedir.

Bu bağlamda, **evidence** kelimesinin Türkçeye tek bir kelimeyle çevrilmesinin yetersiz olabileceği ve bu çevirinin yerine göre "*bulgu*", "*buluntu*", "*kalıntı*", "*doküman*", "*materyal*" gibi kelimelerle yapılmasının daha uygun olabileceği hususu, ortaya konmaya çalışılmıştır. "*Bulgu*" kelimesi, her ne kadar **evidence** terimine en yakın karşılık olarak görünse de tek doğru olmadığı vurgulanmıştır. **Evidence** teriminin daha geniş anlamını karşılayacak kapsayıcı bir çeviri, dil ve tarih uzmanlarının iş birliği ile geliştirilecek terminolojik çalışmalarla mümkün olabilir.

Bu alandaki çalışmaların derinleştirilmesi ve dil uzmanları ile tarih alanında çalışan akademisyenlerin katkıları gereklidir. Çünkü burada sunulan öneriler bir hipotez niteliğindedir ve tek doğru olarak kabul edilmemelidir. **Evidence** kelimesine dair daha kapsayıcı ve bağlama uygun terminolojinin geliştirilmesi, yalnızca dilbilimsel değil, tarih eğitimi bağlamında da farklı yaklaşımlar getirebilir. Bu nedenle, çalışmaların devam ettirilmesi ve konuya dair farklı bakış açılarının ele alınması hem kavramsal netlik hem de pedagojik zenginlik sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alabaş, R. (2007). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenme modeli: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ata, B. (2002). "Tarih Derslerinde "Dokümanlarla Öğretim" Yaklaşımı" *Türk Yurdu*, 175, 80-86.
- Avcı Akçalı, A. (2022). İngiltere’de yakın dönem tarih eğitimi gündemi “Tarih Öğretimi” dergisi kapsamında. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(2), 237-26
- Aytekin, E., Sağlam Tekir, H., & Aktın, K. (2022). Kanıt temelli öğrenme yöntemiyle öğrencilerin tarihsel kanıt kullanma becerileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1051-1079 <https://doi.org/10.17679/inuefd.1031214>
- Baker, M. (2018). *In other words: A coursebook on translation* (3rd ed.). Routledge
- Barton, K. C. (2018). Historical sources in the classroom: Purpose and use. *HSSE Online*, 7(2), 1-11.
- Dere, İ., & Gökçınar, B. (2020). Learning to use historical evidence: Reflections from the experiences of prospective social studies teachers. i.e.: *Inquiry in Education*, 13(1), Article 4. <https://digitalcommons.nl.edu/ie/vol13/iss1/4>
- Deveci Bozkuş, Y. & Ayantaş, T. (Ed.). (2023). Kanıt temelli tarih öğretimi. Pegem Akademi.
- Doğan, N. & Kabapınar, Y. (2010). Effects of the evidence-based history teaching on Turkish primary students’ perception of history and related concepts. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2. 4677-4682.
- Doğan, Y. (2011). Tarih Öğretiminde Kanıtı Sorgulama. Mustafa Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir?* (ss. 159-169). Yeni İnsan Yayınevi.
- Felten, P., Gilchrist, L. Z., & Darby, A. (2006). Ways of seeing: Historical evidence in the classroom. *Journal of American History*, 92(4), 1171–1192. <https://jah.oah.org/article/ways-of-seeing-historical-evidence-in-education/>
- Işık, H. (2008). Tarih Öğretiminde Doküman Kullanımının Öğrencilerin Başarılarına Etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 16(2), 389-402.

- Kabapınar, Y., & Yetiş, A. (2019). Öğretmen ve öğrencilerin "kanıt temelli tarih öğretimi"ne ilişkin görüşleri: Bir durum saptaması. *Turkish History Education Journal*, 8(1), 231-262. <https://doi.org/10.17497/tuhed.555574>
- Keleş, H., Ata, B., ve Köksal, İ. (2006). Tarihî dokümanla tarih öğretiminin lise öğrencilerinin başarısına etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S. 2, s. 99-112.
- Koldaş, M., & Pamuk, A. (2020). Tarih ders kitaplarında kanıt temelli öğrenme yaklaşımı: Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 6413-6436. <https://doi.org/10.26466/opus.825129>
- Munday, J. (2016). *Introducing translation studies: Theories and applications* (4th ed.). Routledge..
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
- Safran, M. ve Köksal, H. (1998). Tarih öğretiminde yazılı kanıtların kullanılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18(1), s. 71-86.
- Sağlam, H. İ., & Bilgiç, S. (2018). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin etkililiğinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 60-71.

Çevrimiçi Kaynaklar

- Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü. (t.y.). www.sozluk.adalet.gov.tr (Erişim Tarihi: 07.09.2024)
- Cambridge Dictionary. (t.y.). Evidence. Cambridge University Press. Erişim adresi: www.dictionary.cambridge.org (Erişim Tarihi: 22.08.2024)
- Etimoloji Türkçe. (t.y.). www.etimolojiturkce.com (Erişim Tarihi: 22.08.2024)
- Luggat.com. (t.y.). <https://www.luggat.com/> (Erişim Tarihi: 26.08.2024)
- Nişanyan Sözlük. (t.y.). Kanıt. www.nisanyansozluk.com (Erişim Tarihi: 09.09.2024)
- Oxford English Dictionary. (t.y.). Evidence. <https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=evidence> (Erişim Tarihi: 04.09.2024).
- Sosyal Bilimler Vakfı Sosyal Bilimler Sözlüğü. (t.y.). <https://www.sosyalbilimlervakfi.org/tr/sozluk/> (Erişim Tarihi: 09.09.2024).
- Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük. (t.y.). <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.09.2024).

METOT

Bu çalışmada, Türkçe ve İngilizcedeki "kanıt" ve "evidence" kelimelerinin tarih eğitimi bağlamında kullanımları, karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırmada, bu kelimelerin anlamsal farklılıklarını ve eğitimdeki pedagojik etkilerini belirlemek için dilbilim ve kavramsal çeviri üzerine yazılmış kitaplar ile akademik makaleler incelenmiştir.

Veri toplama sürecinde, Türk Dil Kurumu, Oxford English Dictionary ve Cambridge Dictionary gibi otorite kabul edilen sözlükler başta olmak üzere, dilbilimsel ve pedagojik açıdan önemli kaynaklardan faydalanılmıştır. Ayrıca, kavramsal çeviri üzerine odaklanan eserler taranarak birebir çevirinin potansiyel sorunları üzerine literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama sırasında, kelime kullanımlarını doğru ve yanlış olarak sınıflandırmak için özgün kriterler geliştirilmiştir. Verilerin analizi nitel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. İlgili kelimelerin kullanıldığı örnekler detaylı bir şekilde incelenmiş, bu örnekler üzerinden kelimelerin dilbilimsel doğruluğu ve pedagojik etkinlikleri değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde, çeşitli dilbilimsel ve çeviri teorileri kullanılarak kavramsal yanlış çevirilerin dil eğitimi üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen verilerin sistematik bir şekilde işlenmesi ve yorumlanması için içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Toplanan veriler üzerinden ilk değerlendirmeler yapıldıktan sonra, benzer bulgular birleştirilerek alt temalar oluşturulmuş ve bu temalar çerçevesinde kavramsal çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bu metodoloji, araştırma sorularına yönelik derinlemesine bir kavrayış sağlamak ve evidence kelimesinin karşılığı olan "kanıt" ile "evidence" kelimelerinin tarih eğitimi bağlamında doğru kullanımına dair önerilerde bulunmak amacıyla tasarlanmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The academic discourse on history education emphasizes the importance of terminology in shaping students' understanding and interpretation of historical events. This study critically examines the translational challenges and pedagogical implications of the term "evidence" when translated into Turkish as "kanıt" within the context of history teaching. The term "evidence," in English, encompasses a broad spectrum of data and findings that support the understanding of historical events. However, its Turkish translation "kanıt" carries a more narrow and definitive meaning, suggesting concrete proof. This semantic discrepancy may potentially lead to pedagogical confusion and misinterpretations among students, affecting their ability to critically engage with historical materials.

Background

The analysis begins with a review of how history is taught in Turkish schools, emphasizing the role of primary and secondary sources in developing students' historical thinking skills. It discusses the traditional approaches to history education in Turkey, where the emphasis has often been on rote memorization of events rather than critical analysis and interpretation. The study then highlights the shift towards evidence-based history teaching, which aims to promote a deeper understanding of history through the analysis of various sources.

Discussion

By examining various academic sources, educational policies, and historical documents, the paper illustrates how the term "evidence" should be understood in its educational context. It contrasts this with the term "kanıt," which in Turkish jurisprudence and everyday language, implies a level of definitiveness that is often not applicable in historical study. The paper argues that such a translation restricts the broader meaning of "evidence" to a more limited one that

implies concrete proof, which can mislead students into perceiving historical sources as infallible truths rather than tools for inquiry and understanding.

The study proposes the use of alternative terms such as "bulgu" (finding), "doküman" (document), or "veri" (data) to replace "kanıt" in the context of history education. These terms more accurately reflect the supportive role these materials play in helping students explore and understand historical complexities. Additionally, the paper discusses the methodological implications of this terminological change, suggesting that it could foster a more analytical and inquiry-based approach to history education, encouraging students to engage more critically with historical materials.

Examples and Case Studies

To illustrate the practical applications of this terminological shift, the study presents several case studies from Turkish history textbooks and classroom practices. It analyzes how different terms could alter students' perceptions and engagements with historical sources. For instance, the paper examines a lesson on the Ottoman Empire's fall, discussing how the use of "bulgu" instead of "kanıt" could change the narrative from one of definitive causes to a more nuanced exploration of contributing factors and perspectives.

Conclusion

Concluding, the paper argues that adopting more precise translations for terms like "evidence" can significantly enhance the way history is taught and understood in Turkish educational settings. By aligning the terminology with its intended meaning, educators can foster a more analytical and comprehensive approach to historical education. This alignment encourages critical thinking and a deeper engagement with historical materials, ultimately preparing students to become more informed and critical citizens.